

Základy psychoterapie (historie a směry ve 20. století) PSY 406

Sylabus PS 2013

Garant: prof. PhDr. Z. Vybíral, PhD.

vybiral@fss.muni.cz

Zakončení: zkouška – písemný test

Rozsah: povinná účast na 4 přednáškách a 3 seminářích, samostudium, vypracování 3 seminárních prací

ECTS: **7 kreditů**

Výuka je dělena na přednášky a semináře a uskutečňuje se pravidelně ve **čtvrtky** od 14:00 do 15:40 hod. v **učebně 32**, zahájení výuky v PS 2013 je **19. září**.

PŘEDNÁŠKY V TOMTO PŘEDMĚTU JSOU POVINNÉ.

Objasnění podmínek ukončení, seznámení s podmínkami a úkoly nutnými pro získání kreditů: na první přednášce.

Body nutné k získání kreditů

		<i>Téma semináře / Vede</i>	<i>Úkol hodnotí</i>
úkol č. 1	5 – 10	Co v psychoterapii pomáhá a co ji brzdí / Mgr. Monika Štěrbová	Mgr. Monika Štěrbová
úkol č. 2	5 – 10	Školy, směry, osobnosti / Mgr. Hana Tomicová	Mgr. Hana Tomicová
úkol č. 3	5 – 15	Nad čím si z historie psychoterapie kladu otázky? /prof. Vybíral	prof. Vybíral
Test	30 – 55		
aktivní účast na semináři	0 – 10		
Celkem	min. 50, max. 100 bodů		

Přednášky: 19. 9., 26. 9., 3. 10. a 10. 10.

Semináře skupiny A: 17. 10., 7. 11., 28. 11.

Semináře skupiny B: 24. 10., 14. 11., 5. 12.

Semináře skupiny C: 31. 10., 21. 11., 12. 12.

Rozvrh přednášek a popis úkolů pro semináře

1. přednáška: Uvedení do psychoterapie jako vědy a umění. Účinné faktory v psychoterapii aneb Co v psychoterapii léčí? Rozdíl mezi objasňujícími přístupy a přístupy zaměřenými na nácvik a zvládnání. Péče psychoterapeuta o sebe sama. Supervize a intervize práce. Co by psychoterapeuty mělo zajímat? Příklady knih.

PREZENTACE:

Jak psychoterapii dělat a jak ji nedělat?
Faktory, které působí / Stadia změny
Osobnosti z historie psychoterapie
Mezníky psychoterapie ve 20. století
Směry v psychoterapii

Z 1. přednášky vyplývá **úkol pro první seminář**: Verze A: Z prezentací si vyberte jednu, jejíž téma vás zajímá, a doplňte přednášku o 8 snímků dle vlastního uvážení. Verze B: Připravte vlastní přednášku obsahující min. 10 snímků na téma příbuzné tématům, která byla probírána na přednášce. Vaše snímky musejí vycházet z Vámi prostudované literatury a obsahovat odkazy / odkaz na literaturu, zdroje, odkud jste čerpali. Přípravu na první seminář vložte nejpozději týden před termínem semináře do Odevzdáárny předmětu.

2. přednáška: Historie psychoterapie ve 20. století. Psychoanalýza, její počátky, zdroje, základní „postuláty“. Odklony od psychoanalýzy v 50. a 60. letech 20. století. Směry, které vyšly z psychoanalýzy. Směry a školy, které se vyhranily vůči psychoanalýze / vznikly jako opozice vůči ní. Léta 1955 až 1970 v americké (a nejen americké) psychoterapii – vznikání nových škol. Nástup systémových pojetí problémů a vztahů. Počátky a rozvoj rodinné terapie.

PREZENTACE:

Psychoanalýza (historie zasahující do současnosti)
Sigmund Freud v originále
CGJ – individuace, Persona, archetypy
Struktura neuróz podle Karen Horney
Transakční analýza (3 prezentace)
Wolpe, Beck, Ellis, Lazarus...
Humanistická psychoterapie
Existenciální terapie

Z 2. přednášky vyplývá **úkol pro druhý seminář**. Popis toho, jak můžete úkoly pojmout (verze A i B), je totožný s úkolem 1. Druhý seminární úkol je možné pojmout jako prezentaci o směru, škole nebo osobnosti v historii psychoterapie; event. jako prezentaci o jednom období ve vývoji vybraného směru (např. jedno období ve vývoji psychoanalýzy).

3. přednáška: Základní poznatky o výzkumu v psychoterapii. Historie výzkumů účinnosti. Co zajímá výzkumníky v oblasti psychoterapie?

PREZENTACE:

Výzkumy psychoterapie: jak je účinná?

4. přednáška: Integrace směrů a škol, integrace mezi směry. Eklekticismus v psychoterapeutické praxi. Působení Sola Garfielda, Johna Norcrossa a dalších. Alternativní přístupy a tzv. alternativní psychoterapie. Výcviky v psychoterapii. Etický kodex a etika v práci psychoterapeuta. Vzdělávání. Odborná literatura, časopisy.

PREZENTACE:

**Integrace kognitivního s hlubinným, humanistickým a systémovým přístupem
Tak zvané alternativní psychoterapie: na základě čeho je vylučujeme?**

Úkol třetí: esej. Je odevzdán týden před posledním seminářem.
Pokyny k vypracování eseje a obsahová vodítka:

Téma: **Nad čím si – na základě studia historie psychoterapie – kladu otázky**

Esej musí být pojat osobitě, není na škodu (naopak) jeho osobně subjektivní pojetí. Zároveň však musí jít o esej odborný, takže doporučuji pracovat v textu eseje s odkazy na prostudované zdroje. Jinými slovy: osobní názory by měly vyplývat ze studia tématu, být doloženy. Samozřejmou součástí eseje, jsou-li v názvu zadání „otázky“, by měly (mohly?) být pochybnosti, diskusní či polemický ráz, event. střízlivé kritické ladění autorského textu.

Rozsah: 6 normostran.

Hodnocení eseje: hodnotit budu a) kvalitní zpracování a prezentování zdrojů, na něž se v eseji odkazujete, b) osobitost, c) kritický nebo diskusní nebo polemický ráz, d) srozumitelnost a celkovou odbornou úroveň eseje.

Důležité pokyny:

Přípravy na seminář a závěrečný esej vkládejte do Odevzdávárny vždy s příjmením na počátku, tedy např.: „Benda_ukol_1“; „Adamova_ukol3_esej“

Podmínky zakončení (bez splnění úkolů nelze skládat písemnou zkoušku):

Získ dostatečného počtu bodů za úkoly a aktivní účast na seminářích: nejméně 20 bodů ze 45. Závazné je vypracování a odevzdání úkolů a dodržení termínů odevzdání.

Úkol nad rámec povinných úkolů (za jejich úspěšné splnění lze získat až 10 bodů do celkového hodnocení předmětu):
recenze na nedávno vydanou odbornou psychoterapeutickou knihu dle zadání garanta předmětu – recenze musí mít rozsah 4 až 5 NS a být publikovatelná. Kniha musí být dohodnuta s garantem předmětu.

Získ nejméně 30 bodů z 55 v závěrečném testu.

Okruhy ke zkoušce jsou zveřejněny v organizačních pokynech k výuce v IS.

Doporučená literatura k přípravě na zkoušku – základní:

- Kratochvíl, S. (1997/2006). *Základy psychoterapie*. Praha: Portál.

- **Freedheim, Donald K. (Ed.) (1992; 5. vyd. 2003). *History of Psychotherapy*. Washington: APA – VEDLE KRATOCHVÍLA JE MOŽNO SE UČIT PRÁVĚ Z TÉTO UČEBNICE, POKUD NĚKDO CHCE STUDOVAT V ENG.**
- **Prochaska, J., Norcross, J. (1999). *Psychoterapeutické systémy*. Praha: Grada.**
- **Zeig, J. (ed.) (2005). *Umění psychoterapie*. Praha: Portál. – kapitoly doporučené ke zkoušce: Zeig, Minuchin, Haley, Bowen, Satirová, Watzlawick, Ellis, Wolpe, Beck, Lazarus, Marmor.**
- ***Alespoň jedna práce od S. Freuda (když ne kniha, pak minimálně jedna stat’): povinné.***
- ***Alespoň jedna práce od C. G. Junga (když ne kniha, pak minimálně jedna stat’): povinné.***

Dále doporučuji:

- **Danzer, G. (2001). *Psychosomatika*. Praha: Portál.**
- **Langmeier, J., Balcar, K., Špitz, J. (2000): *Dětská psychoterapie*. Praha: Portál. (Lze použít i 1. vyd. z roku 1989, Praha: Avicenum.)**
- **Praško, J. (et al.) (2003). *Poruchy osobnosti*. Praha: Portál.**
- **Andrlová, M. (2005). *Současné směry v české psychoterapii*. Praha: Triton.**
- **Hučín, J. (2001). *Hovory o psychoterapii*. Praha: Portál.**
- **Yalom, I. – *libovolná kniha z titulů: Máma a smysl života, Chvála psychoterapie, Láska a její kat, Teorie a praxe skupinové psychoterapie***
- **Fonagy, P., Target, M. (2005): *Psychoanalytické teorie*. Praha: Portál – MINIMÁLNĚ strany 13 – 45 a 285 – 295 (celkem 44 stran) - JDE O POVINNOU ČETBU PRO STUDENTY PST V JS (pro Současnou psychoterapii)**
- **Schwarz, J. (2003): *Dějiny psychoanalýzy*. Praha: Triton.**

Doplňková literatura:

- **Vymětal, J. (2003). *Úvod do psychoterapie*. Praha: Grada. (2. vydání.)**
- **Timulák, L. (2005). *Současný výzkum psychoterapie*. Praha: Triton.**
- **Grawe, K. (2004). *Psychological Therapy*. Cambridge (MA), Göttingen: Hogrefe & Huber.**
- **Jonesová, E., Asen, E. (2004). *Systemická párová terapie a deprese*. Hradec Králové: Konfrontace.**
- **Von Schlippe, A., Schweitzer, J. (2001). *Systemická terapie a poradenství*. Brno: Cesta.**
- **Syřišřová, E. (2005). *Puklý čas a smích absolutní vlády*. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka.**
- **Yalom, I. (1999). *Teorie a praxe skupinové psychoterapie*. Hradec Králové: Konfrontace.**
- **Trapková, L., Chvála, V. (2004). *Rodinná terapie psychosomatických poruch*. Praha: Portál.**
- **Fromm-Reichmannová, F. (2003). *Principy intenzivní psychoterapie*. Praha: Triton.**
- **Ellis, A., MacLaren, C. (2005). *Racionálně emoční behaviorální terapie*. Praha: Portál**
- **Horney, K. (2007). *Neurotická osobnost naší doby*. Praha: Portál – strany 11-66 (55 stran) – JDE O POVINNOU ČETBU PRO STUDENTY PST (pro Seminář k Dějinám pst)**
- **Marmor, J. (2006). *Vývoj analytické terapie: přehled jejího rozvoje v průběhu více než šedesáti let*. *Konfrontace* 17(3), s. 125-131 - JDE O POVINNOU ČETBU PRO STUDENTY PST (pro Seminář k Dějinám pst)**

- **Haley, J.** (2003). *Neobvyklá psychoterapie Milтона H. Ericksona*. Praha: Triton.
- Cain David J., Seeman Julius (2006): *Humanistická psychoterapie 1. díl -- Příručka pro výzkum a praxi*, Praha: Triton.
- Cain David J., Seeman Julius (2007): *Humanistická psychoterapie 2. díl -- Příručka pro výzkum a praxi*, Praha: Triton.

Doplňková literatura – knihy a časopisecké texty (zcela či zčásti) napsané pacienty nebo bývalými pacienty:

- Oxnam, Robert B. (2006). *Roztříštěná mysl. Můj život s mnohočetnou poruchou osobnosti*. Praha: Portál.
- Bartošová, M. (1995). *Jako v zrcadle*. Hradec Králové: Konfrontace
- Greenbergová, J. (1998). *Neslibovala jsem ti procházku růžovým sadem*. Praha: Triton.
- Janíček, J. (2001). (Ne)mocná síla agorafobie. *Konfrontace* 12 (4), 195-199
- Janíček, J. (2005). Když (ne)chcete zemřít. *Konfrontace* 16 (3), 180-185
- Kocábová, D., Kocvera, J. (1996). *Zpráva odjinud*. Hradec Králové: Konfrontace
- Ryčl, V. (2003). *Pavilon číslo 13*. Brno: Petrov.
- Ryčl, V. (2004). *Život je hrozný společník*. Brno: Petrov.

Další literaturu doporučuje přednášející na jednotlivých přednáškách.

Celková zátěž předmětu:

7 kreditů odpovídá přibližně 150 hodinám (samo)studia; předpokládám minimálně 600 prostudovaných stran česky v rámci přípravy na zkoušku a v průběhu semestru v rámci přípravy úkolů.